

NAŠA MOČ

GLASILO
SLOVENSKEGA
DELAVSTVA

Izhaja vsak
petek.

Uredništvo in
upravnništvo v
Kopitarjevih ulicah
št. 2.

Na očnina znaša:
celoletna . . . K 3—
pololetna . . . „ 1.50
četrtnoletna . . . „ 0.75
Posam. šte. „ 0.10

Štev. 35.

V LJUBLJANI, dne 31. julija 1908.

Leto III.

Turška ustava in drugo,

Zadnja »Naša Moč« je poročala, da znatno vre med turškimi častniki. In res je bila nezadovoljnost tako velika, da se je sultan ustrašil in podelil ustavo. Turki so imeli namreč ustavo že pred 30 leti. Sultana je prisilil moderni Miahat paša, da je dal ustavo. No, dolgo ni veljala. Sultan jo je kmalu zopet odpravil. Midhat pašo pa zapodil v prognanstvo, kjer ga je kmalu nekdo zahrbtno usmrtil. Pred 30 leti so dali v Turčiji ustavo, da ponagajajo vevlastim, ki so pravkar takrat silile na temeljite preosnove. Zdaj jo je dal sultan, ker se je zbal armade. Z ustavo je dobilo tudi turško časopisje nekoliko več svobode, kakor jo je imelo prej. Zdaj piše bolj prosto. Strogo nadzorstvo časopisja je namreč po ustavi odpravljeno in nadzornike tiska ali cenzorje uredniki kar mečejo iz uredništev.

Ljudstvo, mohamedansko in krščansko, se veseli ustave. Res se Turčija lahko še dvigne, če sultan misli držati, kar je zaprisegel na koran ali mohamedansko sv. pismo. Veliko ljudi, ki sultana prav dobro poznajo, pa sodijo, da sultan ustavo zopet odpravi, ko zadobi več moči. Če mislijo turški mogotci res ustavno vladati, je mogoče, da se Turčija dvigne, dasi je v Turčiji veliko, veliko gnijlega. Turek je len. Mohamedanski kismet, to je, da je vse, kar se zgodi, že določeno v knjigi usode, baš ni

ugoden za višji vzlet in tudi ne za vztrajno delo.

Naše delavstvo bi imelo dobiček, ko bi se vredile razmere v Turčiji. Sa je Turčija narav-uredile razmere v Turčiji. Saj je Turčija narav-če ozdravi po ustavi bolni turški mož, ne bo nič s starimi avstrijskimi načrti, da raztegne dvo-glavi avstrijski orel svoje peroti do Soluna.

Turška ustava je presenetila evropske državnike. Nihče ni mislil na njo, nihče računal ž njo. Vevlasti zdaj čakajo, kako se razvijejo turški dogodki.

× × ×

Strane med Nemčijo in Angleško so še vedno napete. Kar javno primerjajo v angleški zbornici angleške in nemške vojne sile. Angleški državni tajnik Grevy je govoril te dni o splošni politiki. Trdil je, da Nemčija ni osamljena, češ, da ima dva zaveznika in da niso znani pogoji trozveze. Iz Grevyjevega govora sklepajo, da Angleži še vedno silno mrze Nemčijo. Ei, zavist dela to, ker nemška trgovina vedno napreduje, angleška pa nazaduje.

× × ×

Za varnost na ruskih železnica je zelo imenitno (!) preskrbljeno. Te dni sta umorila dva kazaka v vlaku, ki sta ga stražila, neko finko rodbino treh oseb in jo oropala. Grozen čin so pa hoteli še zakriti.

× × ×

Za odpravo smrtne kazni so se začeli zadnji čas listi zelo zavzemati. Obglavili so namreč morilko svojega ženina Greto Beier na Saksenskem. Na obglavljenje so izdali kakor h kakki gledališki predstavi do 200 vstopnic. Listi so na to obširno pisali, kako grozno da je bilo, ko so obglavili Beierjevo, ki je do zadnjega upala na pomiloščenje. Ko so jo obglavili, se je visoko dvignil curek krvi. Med časopisjem se je zdaj vnela velika vojska. Eni so za odpravo smrtne kazni, drugi pa ne. Nam se zdi, da imajo tisti prav, ki zahtevajo, naj se odpravi smrtna kazen. Danes se vsakdo zgraža, če čita, kako silovito so se pred kakimi dobrimi 150 leti mučili ljudi v preiskavi, tudi nedolžne, če niso iz-

povedali, kar je hotel sodnik izvedeti od njih. Upravičeno! Saj so iztuhali izpraševanje v zvezi z mukami juristi, ki so vso svojo modrost črpali iz pravosodnih spisov malikovalskih Rimljanov. Ne bo pa preteklo 100 let, ko se bodo naši zanamci čudili našim modernim ječam, in ko bodo naš čas označevali kot surov, ker trpi obglavljenje, obešanje, streljanje in moderni električni stroj. Ljudje smo slabi. Za to se ne čudimo takim, ki se naslajajo ob takih groznih prizorih, kakršni so obešanje, obglavljenje itd. Ne čudimo se pa tudi ne zagovornikom smrtne kazni, saj vemo, da marsikdo, če je tudi učen, vedno le nima prav. Smrtna kazen se bo odpravila. To je gotovo. Saj po nekaterih državah so jo že itak odpravili.

A odpravili bodo sčasoma tudi sedanje kaznilnice in prisilne delavnice, ta hudodelska vseučilišča. Močna struja, ne morebiti samo frajmavrerji in rdečkarji, je zato, da se sploh sedanj način »ječ« in »poboljševalnic« izpremeni.

Smrtna kazen, sedanje kaznilnice in poboljševalnice se morajo odpraviti, oziroma izpremeniti, ker so se že zdaj preživela. Postransko, če to poleg drugih zahtevajo tudi frajmavrerji in rdečkarji. Saj ta gospoda uči toliko neumnosti, da nas lahko veseli, če jo včasih razsvetli tudi žarek pameti.

Zdaj ob času kislih kumar, ko imajo časopisi malo tvarine za opisovati, je boj glede na odpravo smrtne kazni precej hud. A kljub temu končno le še omenjamo, da je vprašanje samo zelo resno, staro pa že tudi. Sodniki se lahko motijo. Boljše pa, da ne trpi kazni sto krivih, kakor da jo trpi le en nedolžen.

× × ×

Prebivalstvo mest in trgov pa tudi kmotvalci čutijo bridko neiznosno draginjo življenjskih potrebščin. Revščina je pri delavcih naveden gost. Plače se draginji primerno ne zboljšujejo, vsled tega morajo delavske družine res trpeti pomanjkanje.

Človek bi mislil, da bode soc. demokraška stranka, ki meni imeti v zakupu delavske inte-

Tonej Jelenič.

Palma.

Po bogatem in težkem kosilu je sedel gospod Ignacij Kozamernik s trudnim vzdihom na divan in si je zapalil drago havano. Rdečica mu je zacvela na valovitih licih, ki so se bliščala, utrujenosti so se mu pobesile debele ustnice. Služkinji je velel zagrniti zavese ob oknih, da se nepoklican žarek božjega solnca ne prikra-de v sobo in ne razburi njegovih v miru in zadovoljnosti počivajočih oči. Na mizico pred divanom, v bizarnem baročnem slogu izrezljano, je dal prinesiti merico francoskega vina, ki teče leno in počasi v kozarec in vzbuja v človeku zaspane in neskončno prijetne misli. Tako je gospod Ignacij Kozamernik, lastnik peterih tvornic v oblagodarjeni slovenski deželi, užival najbolj plodonosne ure po kosilu in je bil neizrečeno vesel, da ni bilo družbe, ki bi ga motila v prelepi komodnosti.

A danes se je zgodilo, kar se še ni nikoli ob blagoslovljenem času po kosilu, da je mehka roka s strahom pozvonila pri vratih. Gospod Ignacij je čul zvonjenje in je nejevoljno okrenil težo svojega telesa na nasprotno stran.

»Kdo, vraga, si drzne — « je zamomljal, in služkinja je prišla naznanit:

»Gospa sodnica prihaja, milostni gospod.«
Mhm, naj pride!

Prišumela je, v svilo odeta, kakor bi prihajala od poroke, ker gospod Ignacij Kozamernik je kakor car, na čegar dvor smeš le v najsvečanejši obleki.

Vkljub bogati utrujenosti je skočil gospod tvorničar pokonci in se je po pravilih poklonil milostljivi. Ona si je z živahno gesto popravila nerodni las, ki ji je uhaljal iz frizure, in zasvetil se ji je zlat brazlet na zapesti. Taka gesta, to je bilo vsem gospem v mestu znano, je neizrečeno ugajala gospodu Ignaciju.

»Prosim, milostljiva —«

Gospod Ignacij ji je ponudil dragocen naslanjač.

»Samo trenotek — eno samo novico, gospod — oh, tako mi je težko pri sreč, ko sem to zvedela, in danes sem prišla k vam, da si olajšam težave. Za srečo gre, za srečo vaše gospodične hčerke, gospodične Palme. Prosim, poslušajte, gospod Ignacij —«

»O prosim —«

»Za vašo Palmo — o tako težko govorim — ali so vrata zaprta? Za vašo Palmo (govorila je tiho in s šepetom) hodi eden izmed delavcev v vaši tvornici, in — težko povem — Palma mu je zelo naklonjena, njemu, delavcu.«

Gospodu Ignaciju Kozamerniku so se za-bliskale utrujene oči, in švignil je pokonci, da so je razlilo francosko vino po mizici.

»Gospa sodnica, to je laž!«

»Prosim, gospod Ignacij, znano mi je delavčevo ime, in lahko vam dokažem, da sta že govorila drug z drugim. Stvar treba prevdariti tiho, da se ne raznese tolika sramota po mestu. Ali niso onale vrata samo priprta?«

Gospod Ignacij Kozamernik je šel zapirat vrata in ko se je s svojimi težkimi koraki vrnil, je bila gospa sodnica že pripravljena, da odide.

»Glejte, gospod Ignacij, samo opozoriti sem vas hotela, da pazite na sramoto. Vaša hči, vaš plemeniti sad, in umazana delavčeva kri — kak greh bi bil to, ko bi se smel sklepati tak zakon. Plemenita človeška družba bi propala med nami — kajne, prav je bilo, gospod Ignacij, da sem vas opozorila na to?« (Kon c.)

rese z kakim resnim delom pripomogla k izboljšanju teh razmer. Toda vsega tega nič. Mesto resnega dela pa izrablja ta stranka revščino v svojo politično gitacijo, pri kateri se poslužuje najpodlejših laži, sumničenj in natolcevanj. Glavno vlogo igra pri tej nečedni kupčiji nalašč zato rojeni predlog poslanca Renerja, v katerem se vlada pozivlje predložiti načrt zakona za znižanje cen življenskih potrebščin. Renner v svojem predlogu nasvetuje tudi nekaj sprememb glede kmetijstva, katero je lepo prepisal iz raznih govorov, predlogov in razprav o kmetijskem vprašanju v drž. zboru. Poslanec Renner se na kmetijstvo razume zelo malo, zato je brskal po knjigah in stenografskih zapisnikih, kje bo kaj našel za porabo. Predlog Rennerjev je bil poleg tega tako zmedeno narejen, da je vseboval stvari, ki niti v državni zbor ne spadajo, pač pa pred deželne zbore. S temi predlogi, katerih je zbornica opravičeno odklonila, sedaj krošnjarijo socialni demokratje s tem predlogom in kažejo na druge poslance, da so krivi draginje. Ko je ravno ta predlog prišel v odseku na razpravo — pa ni bilo njih referen-ta. Že mogoče, da je bil bolan, mogoče je bil pa tudi kak drug vzrok.

Socialni demokratje so v zbornici druga najmočnejša stranka, ki na podlagi poslovnika prav lahko nastopi proti drugim strankam in proti vladi tako odločno, da razbije parlament oziroma vlado, ako bi ista ne ugodila njihovim zahtevam. Toda vsega tega ni. Stranka, ki se kaže po shodih v podobi levov, se kaže v zbornici v podobi ponižnih ovac, ki tapajo za ovnom z zvonce. V zbornici je pač baron Beck za soc. dem. oni oven, kateremu se ne upa oporirati resno nobeden soc. demokrat. Tako je in nič drugače. Demagogični predlogi teh ljudi imajo samo strankarsko-politični namen, nikakor pa resno zboljševajočega. Vzroki draginji izvirajo iz špekulacije, proti kateri pa soc. dem. ni resno nastopila, mora že vedeti, zakaj. Draginja tudi ni nastala v enem dnevu in se razteza samo na nekatere predmete, ter se tudi ne bode v enem dnevu in s kakim demagogičnim predlogom odpravila. Zato je treba veliko resnega dela in ljudstvu pouka. Marsikaj bi bilo že sedaj lahko drugače, ako bi to ljudstvo hotelo. Toda naj se kaka stvar še tako podraži, jo kupujejo ljudje ravno tako in to ne samo bogatini, temveč tudi reveži. Koliko se nas popije stupa v podobi žganja — nič ni predrag, če tudi velja zdravje in pamet. Tukaj naj soc. demokrati katerikrat povedo resnico, — pa si ne upajo — pa se boje svojih somišljenikov — šnopsarjev. Mi smo v časopisju in po shodih nastopali proti žganjepitju in proti pijančevanju sploh, ker je isto velik vzrok bede v marsikaki družini. Soc. dem. vsaj pri nas tega ne store. Poučite svoje ljudi v tem oziru in koristili boste njim veliko na zdravju in draginji.

Gibanje po papirnicah na jugu.

Štrajk v Medvodah še vedno traja. Delavstvo drži skupaj, da je veselje. Naše časopisje je pisalo o štrajku sledeče:

Preska, 23. julija.

Tudi danes je ostalo v naših papirnicah na Goričanih in v Medvodah vse pri starem. Položaj se je le v toliko izpremenil, da danes ne delajo uradniki, ki so se torej že naveličali delati. Nekaj novega pa smo danes le opazili. Po vaseh namreč švigajo pazniki in delovodje okolu delavcev in jim pravijo, naj pridejo jutri v pisarno, češ, da sta povabljeni iz vsake dvorane po dva, ker se hoče ravnateljstvo ž njimi pogajati o koncu štrajka. Delavstvo prav dobro ve, kaj da to pomenja. Ko bi prišli v pisarno, bi jih morebiti s sijajnimi obljubami pregovorili, da bi prelomili stavko in pričeli delati. Seveda, veliko bi jih ne bilo, a s približno 82 delavci se za silo že tudi nekaj naredi. Da ravnateljstvo kaj takega namerava, potrjuje tudi dejstvo, ker ravnateljstvo dobro zna, da je edino po delavstvu izvoljeni štrajkarski odbor, ki ga pozna, pooblaščen, da se pogaja z ravnateljstvom po navodilih, ki mu jih da delavstvo. Delavstvo se ne bo vjelo v zanjke, ki mu jih zdaj nastavlja tvorniško vodstvo.

Naš včerajšnji nasvet, naj bi si ustanovile tiskarne na jugu lastno papirnico, je vzbudil precej pozornosti. Vprašani smo bili, kako da si mislimo tako papirnico. Res je, da so danes prav vse tiskarne na jugu glede odjemanja papirja navezane na L.-Josefsthalsko družbo, ki zviša cene papirju, kadar se ji zdi, ne da bi povišala plač delavstvu. Tiskarne bi naj ustanovile svojo zadrugo za izdelovanje papirja, pri kateri edino bi jemale papir. Kar bi ga tvornica

izdelala več, ga lahko vrže na trg. Imele bi tiskarne dvojen dobiček, ker bi spravljale tudi dobiček tvornice poleg tiskarniškega dobička. Da izdelovanje papirja nese, kaže okoliščina, ker je veljala akcija Leykam-Josefsthalske družbe nominalne 200 gld. danes na dunajski borzi 508 K, torej plus 108 K nominala. Z dobro voljo in enerzijsko se stvar brez velikega rizika izvede. Tiskarne bi postale popolnoma neodvisne od Leykam-Josefsthalske družbe in bi ji po svoji papirnici same diktirale ceno. Naj bi tiskarne premišljale o našem nasvetu!

Devica Marija v Polju, 23. jul.

Naše delavstvo z velikim zanimanjem zasleduje delavski boj v tvornicah v Medvodah in na Goričanih. Saj je usoda papirnega delavstva v ozki zvezi z našo usodo. Vemo dobro, da smo dolžni, da se potegnemo i mi za svoje sodelavce in sodelavke, ki se zdaj bore v nekravavi vojski za izboljšanje svojega plačilnega razmerja. Nismo lahkomišljeni, trezno sodimo, kakšen da je položaj. Sicer tudi pri nas niso kdosi gavedi kake sijajne razmere. Dovolj razlogov imamo i mi, da stavimo svoje zahteve na našo družbo.

A zdaj se ne gre toliko za nas, kolikor za naše štrajkujoče sotovariše in sotovarišice na Sorškem polju. Zato smo pa nestrpno pričakovali shoda, ki je bil napovedan danes zvečer. Naznanjena je bila edina točka, o kateri se naj razpravlja, namreč štrajk na Sorškem polju.

Ravnateljstvo se je balo shoda. Odredilo je, da so šle delavke povečini že opoldne in ob pol 4. uri domov s prozornim namenom, da bi jih odvrgli od shoda. Zvečer pred shodom je pa vohunil na cesti nekdo, kdo da gre na shod. No, mi se nismo ozirali na te spletke. Ob 7. uri je bila polna delavska dvorana »Društvenega doma«. Veseli smo bili delavci in delavke, ker nas je posetilo na shodu tudi lepo število naših sodelavk in sodelavcev na Sorškem polju. Klicali smo jim, naj krepko vztrajajo v svojem opravičenem boju. Shod je otvoril in vodil Mihael Moškerc iz Ljubljane. Govoril je, kar smo mu vevški delavci in delavke že prej naročili. Obrazil je, zakaj da štrajka delavstvo na Sorškem polju. Povedal je, kako trdno da skupaj drži in da niso bili pač malenkostni razlogi, ki so dovedli to mirno, dobro delavstvo, da je pričelo štrajkati. Soglasno in navdušeno smo sklenili, da naznanimo upravnemu svetu Leykam-Josefsthalske družbe, da smo popolnoma solidarni s štrajkujočim delavstvom in da zahtevamo, naj se ugodni zahtevam štrajkujočega delavstva takoj, ker bi bili drugače i mi prisiljeni, da se poslužimo najostrejših sredstev. O našem sklepu smo takoj obvetili upravni svet Josefsthalske družbe na Dunaju. Z našim sklepom se tudi popolnoma strinja delavstvo, ki je delalo v tvornici in sploh vse vevško delavstvo.

Podgora pri Gorici, 23. jul.

Poročilo, da štrajkajo naši delavci in sodelavke na Sorškem polju, je povzročil veliko zanimanje in sočuvstvovanje i med nami, papirnim delavstvom Leykam-Josefsthalske papirnice v Podgori. In to tembolj, ker so naše razmere še slabše, kakor one delavstva na Sorškem polju. Naše delavstvo popolnoma odobrava odločen korak, ki ga je napravilo papirno delavstvo na Sorškem polju. Ni izključeno, da se oprimemo onega orožja, za katero je prišlo ondodno delavstvo. Danes zvečer je napovedan shod podgorskega delavstva, na katerem sta napovedana kot govornika dr. Dermastija in urednik Kremžar iz Gorice.

× × ×

Iz došlih nam poročil sklepamo, da je zelo verjetno, da sledi zgledu štrajkujočega delavstva na sorskem polju tudi vevško in podgorsko delavstvo. Leykam-Josefsthalska družba bi storila prav, da ugodni skromnim zahtevam svojega delavstva na Sorškem polju. A hitro. Zdaj je še čas, da prepreči požar v Vevčah in v Podgori.

Shod papirnega delavstva v Podgori

Gorica, 24. julija.

Včeraj se je vršil v Podgori dobro obiskan shod papirnega delavstva. Sklical ga je urednik Fr. Kremžar, ki uvodoma izjavi, naj opusti delavstvo vsako odobravanje, medklice ali izjave, ker so navzoči tudi nekateri tvorniški ogleduhi, da ne bi trpelo delavstvo škode. Za predsednika shoda je bil izvoljen Jericio Ivan, ki ni v tvornici. Prvi je govoril dr. Dermastija, ki pozivlja delavstvo, naj bo solidarno. Delavstvo, zbrano na shodu, je nato soglasno sklenilo, da je popolnoma solidarno s štrajkujočim delavstvom na Sorškem polju. Izjavlja slovesno, da

hoče gmotno podpirati štrajkujoče delavstvo. Ako bi v štirih dneh družba ne ugodila zahtevam papirnega delavstva v Medvodah in na Goričanih, priredi podgorsko delavstvo enodnevni demonstracijski štrajk. Če pa ostane družba trdovratna napram štrajkujočemu delavstvu na Sorškem polju, nastopi podgorsko delavstvo s trajnim štrajkom. Po tem sklepu, ki se je naznanil takoj upravnemu svetu Leykam-Josefsthalske družbe na Dunaju, je govoril urednik Kremžar o razmerah v podgorski papirnici, ki so še slabše, kakor pa one delavstva na Sorškem polju. Sprejela se je soglasno resolucija na ravnateljstvo, naj preuredi plače. Delavstvo odločno zahteva, da se odpravi surovo zmerjanje delavstva, osobito delavk. Delavstvo zahteva, naj se uredi razmere v bolniški blagajni tako, kakor to delavstvo želi. Končno zahteva, naj se gleda v podgorski papirnici bolj na delavsko zdravje, kakor se gleda do zdaj. Shod je napravil velik vtis, ne le na delavstvo, marveč celo na osebe, ki jih je poslalo tvorniško ravnateljstvo na shod.

Preska, 25. julija.

Ravnateljstvo papirnic Leykamove družbe je včeraj popoldne sklicalo nekaj delavcev iz raznih oddelkov na »razgovor«. Ker ravnatelj ni poklical odbora, je delavstvo takoj sumilo, da namerava vodstvo zahrbtni manevar, da dobi nekaj omahujočih v delo. Seveda so šli k ravnatelju tudi člani odbora. In glejte, ravnatelj res ni imel drugega namena kot ostrašiti delavce s tem, da jim je pustil prebrati neko pismo iz centralnega vodstva, v katerem se trdi, da vodstvo ne ugodi glede plače nič. Delavci so zopet odšli. Ko so se zbirali, da bi šli v tovarno, so pred tovarno zagledali elegantno opravljenega in lepo rejenega gospoda, ki se je v družbi nekega železniškega kurjača izprehajal pred tovarno. Nekateri so mislili, da je glavni ravnatelj in so bili mnenja, da je prišel urediti delavske razmere in končat stavko. Pokazalo pa se je, da je bil to Ante Kristan, ki je prišel na lov kalinov. Povabil je v svoji mogočnosti, misleč menda da je v Idriji, celo stavkarski odbor v neko gostilno. Dobil seveda ni nobenega. Toda značilno za socialnodemokratskega demagoga je to, da izkuša sedaj v stavki razdirati. Naj le pride še Ante, imajo zanj pripravljene mokre cunje! Delavstvo v Medvodah niso idrijski socialnodemokratski backi. Zvečer ob 6. uri se je vršil v Preski delavski shod, na katerem je govoril Gostinčar. Z burnimi živjolkami so pozdravili delavci sklepe tovarišev v Podgori in Vevčah. Liberalci bi zelo radi, da bi se stavka ponesrečila. Nekateri fabriški podrepniki se izražajo proti delavstvu zelo čudno. Pravijo, da celo Brce na ljubljanskem Gradu posega vmes in svetuje posamnim delavcem iti na delo in tako kaziti stavko. Delavstvo je trdno in se ne bo dalo od nikogar zavoditi v sramoto.

Lahko bi še veliko pisali o štrajku, a za zdaj nečemo. Delavske organizacije opozarjamo, naj ne pozabijo na svoje štrajkujoče sodelavce in sodelavke in naj se jih spominjajo z darovi.

Prometna zveza.

Za uslužbence južne železnice, ki jih je prevzela državna železnica v Celovcu je posredoval pri železniškem ministru kršč. soc. poslanec Walcher. Vse hvalevredno. Krivice, ki se gode tem uslužbencem, smo že zadnjič razložili. Da bi se le popravile.

Kako hitro se rešujejo prošnje. Čuvaji pri cestnih pregrajah in premikačih v Ljubljani so dne 29. marca vložili prošnjo, naj se njih težavna in naporna služba uredi in olajša. Prošnja je bila dobro utemeljena. Saj je ta služba tudi zelo težavna. 16 ur služba in potem ravno toliko časa prosto. Prosili so, naj bo službena doba 12 ur, prosto pa 24 ur. Ljubljanski čuvaji imajo tudi zato celo težavno službo, ker imajo v svoji oskrbi 30 prognih črt v smeri Dunaj, Trst, Jesenice, Vrhnika, Dolenjsko. Gotovo so potrebni ureditve. A do danes na to prošnjo še ni odgovora.

Zidan most. Nočni čuvaji na Zidanem mostu so gotovo izmed vseh uslužbencev južne železnice največji reveži. Ne glede na to, da so zelo slabo plačani in da je avanzijsko razmerje zelo slabo, imajo ti reveži najslabši službeni čas. Na Zidanem mostu so trije taki reveži in eden med njimi je star že 82 let. Služben čas je silno enostaven: 12 ur službe, 12 ur prosto in vsak mesec ena noč prosta. Gotovo to ni človeško in čudimo se le, da morejo to prenašati. Res je, da počitek po dnevi ni nikdar toliko vre-

den ko ponoči. Saj noč je že po naravi odločena za počitek. Posebno v poletni vročini čez dan skoro ni mogoče spati v sobi vsled hude vročine, kakor po zimi tudi ne, ako ima delavec družino in delavske družine imajo navadno le po eno sobo. In ti reveži imajo samo eno noč v mesecu prosto, da spe in počivajo, kakor je narava zapisala v svoje postave. Ker pa so ti nočni čuvaji zelo slabo plačani na Zidanem mostu pa primanjkuje stanovanj, stanujejo skoro pol ure proč od Zidanega mosta. Torej službe imajo na dan 12 ure, v službo grede rabi za pot pol ure in nazaj ravno toliko. Ostane torej le 11 ur za počitek. To ne človeško in človek mora omagati, ker nima nikdar časa za razvedrilo. Nočni čuvaji torej uludno prosijo generaino direkcijo južne železnice, da preuredi službo tako, da zadovolji tudi te uboge reveže. Morda bo to kaj pomagalo. Mi pa, ki poznamo prav dobro južno železnico in njeno nečloveško ravnanje z uslužbenci, vemo, da južni železnici noben pripomoček ni nečlovešk, samo, če more spraviti v svoj nikdar polni žep ogromne dobičke.

Shod bo v nedeljo v Košani. Skliče ga izobraževalno društvo. Govorniki iz Ljubljane. Železničarji iz Št. Petra in okolice Na svidenje!

Tobačno delavstvo.

V **nedeljo**, dne 2. avgusta, bodo imele iz obeh oddelkov suhih smodk ob 9. uri dopoldan peto sveto mašo s pridigo na Rožniku. Daroval bo sveto mašo č. g. novomašnik Alojzij Vovk. Pred 14. dnevi je opravil prvo daritev svete maše na Brezji. Vljudno se vabite vsi, da se prav obilno udeležite.

Umrla je 43letna Ana Mrhar, vdova. Delavka je bila 28 let. Bila je članica naše organizacije. N. v m. p.! — Oddelek za viržinke.

Med brati in sestrami.

Sava. Ante Kristan. Dne 19. julija je imelo strokovno društvo predavanje. Po predavanju so se udeležili debate o draginji delavci raznih strank. Sklenilo se je, da se mora nekaj vkreniti zoper previsoko ceno mesa. Sklenili so složno, črni in rdeči, da se pošlje spomenica mesarjem. Ako bi mesarji ne odnehali s ceno, dobimo novega mesarja; da se mu zagotovi obstanek se bodo deleži pobirali. Vse to se je čez teden izvršilo. Zahteve so se poslane mesarjem, dva sta odgovorila, eden prav povoljno. Dotična pisma ima predsednik strokovnega društva. Delavci so se podpisali za deleže in se jih je zadostno število oglasilo. Na predavanju so rekli rdeči: v nedeljo pa skličemo mi shod, na shodu se bomo skupno pogovorili, kaj nam je za storiti, ako mesarji ne znižajo cene mesu. Bili smo vsi zadovoljni, le to smo rekli, ako vi ne skličete v nedeljo shoda, bomo pa mi sestanek. Socialni demokratje so bili mož-beseda. V petek so bili že plakati nabiti: Ljudski shod, delavni red: draginja in poročilo o državnem zboru. Če prav smo iz plakatov spoznali, da bode političen shod, ni nam up upadel. Plakati so oznanjevali, da so pripravljeni rdeči za skupno delo, ker niso bili krvavo-, ampak blede-rdeči. Shod je bil napovedan ob pol 3. uri popoldne. Ante Kristan, dva spremljevalca z njim, so bili točno ob polu treh na shodišču. Zborovalcev pa ni bilo še zadosti, smo počakali do polu 4. ure. Rdeči shod otvorijo, volijo predsednika; naši se glasovanja vzdržijo, tako je bil soglasno izvoljen predsednikom sodrug Ogriz, ki da besedo Ante Kristanu. Prišel je mirno, prosil, da ga ne motijo natakariče. Jel je govoriti o sedmih suhih letih, pa je preje napravil opazko, da ne misli govoriti o svetopisemskih besedah. Razpravljal je o carini, hudoval se, zakaj nima naša država uvoza iz sosednih držav. Prišel je na srbsko trgovinsko pogodbo. Takrat mu je že plamen puhnil iz ust, da bi klerikalce požgal. Rekel je: krivi so klerikalni poslanci Šusteršič, Gostinčar, ki tukaj večkrat pride k vam, in vaš poslanec Pogačnik. Mi smo bili mirni. Ko bi bila srbska meja odprta, bi lahko krma prišla iz Srbije, (blagor ubogim na duhu), pa bi kmet ne prodajal tako poceni živine. Čebulj ugovarja: ali ne veste, da je Srbija prepovedala izvoz krme? Ko bi bila meja odprta, bi kmetu nič ne koristilo. (Rdeči zarjovejo.) Ante Kristan nadaljuje: Šusteršič, Gostinčar, Pogačnik so vzrok draginje, (take trditve bi bile prisojati samo kakemu tepcu), in da kmet ne dobi krme. Čebulj: Ni resnica! Kristan: Šusteršič, Pogačnik, Gostinčar so glasovali zoper Rennerjev predlog

Izdajalci so delavca in kmeta. S tresočim glasom našteva demokratske predloge v državnem zboru. Pravi: zoper vse te so Šusteršič, Pogačnik, Gostinčar, glasovali. Zakaj in kakšne predloge so naši poslanci stavili ni povedal. (Med našimi nemir.) Ante Kristan pravi: Vidite, taki so klerikalci. Pogačnik je ponujal in prosil oficirje, da naj prevzamejo povišanje plače. Čebulj ugovarja: ni resnica; rdeči tabor je bil že ves ob pamet. (Vidi se, da je Kristanu vse eno, ali pove eno laž več ali manj, samo da posnema kukavico). Nadalje Ante Kristan: Vidite, naši poslanci so stavili predlog, da se davek na sladkor zniža, pojasnjuje za koliko in kako je sladkor obdačen. Šusteršič, Pogačnik, Gostinčar so bili proti in so proti glasovali. Čebulj ugovarja: Ni resnica. Za znižanje davka so glasovali za 16 v kg. Da pa ne bode sladkor ceneje ni vzrok poslanska zbornica, temveč sladkorni baroni in gosposka zbornica, ki je sladkorni zakon vrnila poslanski zbornici, takrat pa ni drž. zbor zboroval. Ante Kristan vpije: Lažete, Čebulj, vi lažete. (Nemir med poslušalci, rdeči zaslepljenci kažejo pesti, Čebulj se ne zmeni.) Ante Kristan nadaljuje o obdačenju žganja. Šnopsarje pritiskajo pa oficirjem dajejo. Pravi, da bode Kranjska dobila od šnopsarjev en milijon. (Kako bi bilo prav, če bi hoteli šnopsarji popolno štrajkati. Po Kristanovem je menda vsak delavec šnopsar.) Poglejte, kako so klerikalci na Jesenicah? Imajo za deset let naprej urejeno, da bodo pobirali občinsko doklado na žganje. Čebulj: Ni resnica. Na Jesenicah se ne pobira doklada na žganje. (Rdeči opičariji so kar besneli.) Ko je po vsi Avstriji klerikalce obral, se je spravil na jeseniškega gerenta. Takrat mu je prišlo na misel, da je namen shoda govoriti le, kako bi se odvrnila prevelika cena mesu, da se ne gre zato, kdo je povzročil tako visoke cene mesu. Gre se zato, da govornik pojasni, kake cene ima živina in po kaki ceni se meso prodaja, da moremo na podlagi tega vkreniti vse potrebno proti našim mesarjem. Tega pa Ante Kristan ni nič omenil. Rekel je: Na Jesenicah imate enega velikega klerikalca, to je vaš gerent. On ni storil nič zoper draginjo mesa, on ne pozna § 51 obrtnega reda. (Tega Ante na shodu v Ljubljani menda tudi še ni poznal, spoznal ga je menda šele iz poročila o shodu katoliškega delavskega društva iz Slovenca.) On bi lahko že naredil občinsko mesnico. Čebulj ugovarja: Kristan ne ve, kaj more narediti gerent. V teh dveh mesecih je on dosti že storil za delavce. Preje niste videli nobenega. Danes ni nujna občinska mesnica, ampak da se dogovorimo, če bomo zadovoljni s tem, kar nam pišejo mesarji. Gerent more le to storiti, kar je odbor sklenil. Ako hoče on kaj storiti, mora vprašati svetovalce, deželni odbor in vlado. Potem se ima pa še vsak davkoplačevalec pravico pritožiti. Ko bi gerent res mislil na občinsko mesnico, nam v tem nujnem času nič ne koristi. Predno bi bila zgrajena, se že trikrat lahko cene mesu spremenijo. Javno ga tukaj napadate, kdo more dokazati, da je on kaj strankarskega storil. (Socialni demokratje vpijejo: Kaj je tebi mar gerent?) Čebulj: Kri ni voda, sramota, ko napadate takega, ki res kaj dela. Naši ugovarjajo: Kdo je pa preje kaj naredil na Savi? (Op. Morda bi rad Kristan prišel na Jesenice za gerenta in mesarja, V Idriji ni bilo zaradi Kristanovega delovanja meso nič ceneje, dasi je imel v občini skoro prvo besedo.) Čebulj pravi, jaz grem ven, ker tukaj se le osebe napadajo. Socialni demokratje ste vzrok, da danes ne moremo nič skupnega storiti zoper previsoko ceno mesa. Povejte Ante Kristanu, da naj nikari tako neumno ne nastopa. Ako cene mesu ne padejo, je Kristan vzrok, on in njegova banda ima to na vesti. (Op. Saj ti ljudje nimajo vesti.) Ako se ne bode nič storilo, bomo o tem še govorili. Nato je šel Čebulj ven in polovico naših pristašev. Ante Kristan se je pa malo odpočil. Jezil se je nad našimi časopisi, gotovo zaradi tega, ker odkrivajo rdeče lumparije. Tega sicer ni povedal, zakaj mu tako v želodcu leže. Prebral je resolucijo, ki zahteva, da naj se meso I. vrste prodaja po 1 K 20 v, (tako je bilo zdaj tudi), druge vrste po 1 K, tretje vrste po 80 v, ter da naj se takoj napravi občinska mesnica. Izvoli se deputacija. Kam so nesli to resolucijo, poročevalcu ni znano. (Najbrže po soc. dem. navadi — proti zahodu.) Potem zaključijo shod, pa je bilo konec komedije. On je govoril tričetrt ure, zakaj nista ona dva sodruga (telesna straža) nič govorila, nam ni znano. Delavci, berite ta dopis, razmišljajte farbarijo socialnih demokratov in če le nimate zapečateni pameti, pa jih boste spoznali.

S. K. S. Z.

V nedeljo in ponedeljek je zborovala S. K. S. Z. v Škofji Loki. Zbrana je bila slovenska katoliška izobraževalna organizacija. S. K. S. Z. slavje je bilo častno, veličastno. Dan je bil časten osobito za našo mladost, ki je dokazala, da zna izborni telovaditi, a da ne zanemarija tudi duševne izobrazbe. S. K. S. Z. podpredsednik L. Smolnikar je poročal, kaj da mora S. K. S. Z. storiti v bližnji bodočnosti. Govoril je sledeče:

Poročilo za kranjsko zvezo in za centralo. (Poročal L. Smolnikar.)

Na Kranjskem napreduje društvena organizacija z dosedanjim živahnostjo: skoro vsakih štirinajst dni se ustanovi kako novo izobraževalno društvo, in to ne samo po velikih, temveč tudi v prav malih župnijah. Kolikega pomena za dotični kraj je tako društvo, ni jasno samo inteligenci, temveč ljudstvo samo začena to uvidevati in zato se pojavljajo slučajni, da priprosti ljudje zahtevajo ustanovitev društva, ako se izobraženci ne zganejo. To je silno veselo znamenje. Vseh društev na Kranjskem, ki so združena v zvezi, je sedaj 125 (brez vipavskih, katerih je deset). Novih se je torej priraslo od lanskega leta dvajset.

Sploh se je zanimanje za »Zvezo« zelo pomnožilo, odkar se je po časopisih izdala parola, da je ena prvih dolžnosti naših somišljenikov, biti član S. K. S. Z. in jo gmotno podpirati. Ta poziv je našel precej odmeva: vsak dan pristopajo novi člani, vsak dan se objavljajo v časnikih manjše in večje svote, darovane za »Zvezo«. Naj bi se tudi po drugih pokrajinah izdalo to geslo in dosledno izpeljavalo. Tako bi se čete S. K. S. Z. v par letih podvojile in potrojile.

O notranjem delovanju »Zveze«, odborovih sejah, predavanjih, kurzih itd. ne bom podrobneje razpravljaj, ker bi moral deloma ponavljati to, kar so drugi gospodje poročali o svojih zvezah, deloma to, kar je bilo o delovanju kranjske zveze objavljeno v časopisih takrat, ko se je poročalo o občnem zboru te zveze aprila meseca lanskega leta.

Prezreti pa ne smem kot poročevalec centralne štirih važnih predlogov, sprejetih na lanskem jeseniškem zborovanju, ki so se deloma že izpeljali, deloma se to zgodi v bližnji bodočnosti.

Zlasti važen je bil sklep, da se vpeljejo izkaznice, ki naj bi se dajale v roke zlasti tistim članom naših društev, ki se preselijo iz domačega kraja v drug kraj, zlasti v večja mesta. Nepoznani največkrat ne vedo, kam se obrniti, kje poiskati somišljenikov itd. Izkaznica jim to pove in jih napoti v naše organizacije; zato bi bila ta naprava velike važnosti za vso našo organizacijo. Odbor S. K. S. Z. je razposlal vprašalne pole po večjih krajih vseh slovenskih pokrajin, da si pridobi potrebnih podatkov za te izkaznice. Žalibog do danes še nima v rokah potrebnega materiala, ker ne dobi dotičnih odgovorov. Kakor hitro se mu to posreči, stopi ta koristna naprava v dejanje.

Drug važen predlog, sprejet na lanskem jeseniškem zborovanju, je izvršen: S. K. S. Z. je založila lastne vžigalice.

Z ozirom na dogodke na skupščini družbe sv. Cirila in Metoda v Bohinjski Bistrici in na prevrat v njeni upravi, se naši somišljeniki ne morejo več ogrevati za to šolsko družbo. Ker pa smo vsi dolžni skrbeti za obstoj naroda in zlasti za tisti del, ki je v največji nevarnosti, za obmejne Slovence, zato se je osnoval v S. K. S. Z. poseben »odsek za narodno obrambo«. Ta odsek ima nalogo, da odpre novih virov dohodkov za podporo onih Slovencev, ki na mejah bijejo boj z našimi nasprotniki na življenje in smrt. Prodaja vžigalic, ki jo je ta narodno-obrambni odsek vzel v svojo upravo, je eden takih virov. Ves čisti dobiček iz prodaje teh naših vžigalic, ki nosijo napis: »V korist obmejnim Slovincem«, se steka v blagajno tega odseka v zgoraj označeni namen. Na prihodnji naši skupščini bo položila uprava jasen račun za prvo upravno leto 1908. Danes že lahko toliko povemo, da se je v štirih mesecih razpečalo štiri vagone vžigalic; gotovo ugoden začetek. Vzpodbujena po tem uspehu namerava »Zveza« položiti še druge stvari: voščilo za čevlje, cikorijo itd. Tudi za narodni kolek bodo priprave kmalu dovršene. Na Vas, častiti somišljeniki, je ležeče, da ta podjetja S. K. S. Z. prinese obmejnim Slovincem res tisto podporo, ki jo opravičeno pričakujejo. Rabite edinole vžigalice, ki nosijo napis: »V korist obmejnim Slovincem«, kupujte blago, ki ga bo založila S. K. S. Z., poslužujte se njenega narodnega koleka in izvršili ste veliko narodno delo!

Na Jesenicah se je tudi sklenilo, naj gleda vsaka zveza, da dobi lastnega tajnika; štajerska ga že ima, za kranjsko se obeta prav kmalu, potem se tudi tu začne še bolj živahno delo. Sklenilo se je tudi, da naj se v prihodnje vrše naše skupščine po delegatih, ločene od kakih večjih slavnostnih prireditev. Le tako je možno podrobno in temeljito delo; temelje smo postavili, treba zgradbo našega kulturnega dela dovršiti in v notranjih prostorih urediti. To pa je mogoče le na posvetovanjih, na katerih je na razpolago dovolj časa za razprave in debate. Letos se to še ni moglo izvršiti; naj se zgodi to v prihodnje — gotovo v prospeh S. K. S. Z.

Somišljeniki in somišljenice!
Zahtevajte in kupujte v vseh
trgovinah in trafikah vžigalice
v korist obmejnim Slovencem!

Cene brez konkurence!

A. Lukić
Ljubljana, Pred škofijo 19,
priporoča svojo
veliko zalogo izgotovljenih oblek za dame, gospode, dečke in deklice po najnižji ceni.

Solidna postrežba!

Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernove ulice 9
priporočata
svojo največjo zalogo zgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke in

novosti v
konfekciji za dame.

Tovarna
za stole

Franceta Švigeljna
na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko
izdeluje 2805 26-2

vsakovrstne stole
od preprostih do najfinejših po najnižjih cenah brez konkurence.
Ilustrovan cenik pošlje se na zahtevo za-
stoj in franko.

Ustanovljeno leta 1862.

Milko Krapeš urar

Podružnica Resljeva cesta št. 2 v Ljubljani
prej g. Jos. Černe.
Podružnica Resljeva cesta št. 2
prej g. Jos. Černe.

Jurčičev trg šte. 3, pri železnem mostu
priporoča svojo bogato zalogo
zlatih, srebrnih, tula- in nikelnastih
ur, verižic, stenskih in nihalnih ur, uhanov in prstanov
Kupuje in zamenjava staro zlato in srebro.
Gosp. urarjem v mestu in na deželi priporočam
izredno veliko svojo zalogo fournitur.
Glavno zastopstvo za Kranjsko zaloga strun
za nihalne ure v vseh dolžinah in debelostih.
Slovenske plošče za gramofone, kakor tudi gramofone in igre.

Delavke in delavci pozor!

Najcenejše
dežnike in solnčnike
domačega izdelka
priporoča po najnižji ceni in najboljši
kakovosti

Josip Vidmar
v Ljubljani
Pred škofijo št. 19, — Stari trg št. 4.
Prešernove ulice št. 4.
Popravila točno in ceno.

Ustanovljeno leta 1845.

JOS. REICH
Edini zavod
za kemično čiščenje obleke ter za-
storjev, barvarija in likanje usnja
na par
Poljanski nasip
Ozke ulice št. 4.
Sprejemališče
Šelenburgove ulice šte. 3.
Postrežba točna. Solidne cene.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini:

Češnik & Milavec
(pri Češniku)

Špitalske ulice Ljubljana Lingarjeve ulice

v kateri dobite vedno v veliki izbiri **najnovejše blago**
za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštna in zanesljiva. Cene najnižje.

Patniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
na
Simona Šmetetka
v Ljubljani Kolodvorske ulice 20.
Vsakovrstna Pojasnila daje se brezplačno.

Ivan Podlesnik ml.
Ljubljana - - - Stari trg šte. 10

Priporoča svojo
trgovino
s klobuki
in čevlji

Velika zaloga
Solidno blago
Zmerne cene